

מפתורא דאבא

ניצוצי אור מאצר תורתו של

ב"ר מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם אבא זי"ע
בעל האמונת אברהם מפיטסבורג

עניני דיומא

מוסיף והולך כביעור חמץ

באור לי"ד ניסן תשמ"ט קודם בדיקת חמץ, אמר רבינו: "אור לי"ד בודקין את החמץ לאור הנר", לשון 'הנר' הרמז על הנר הידוע דהיינו 'נר חנוכה', והיינו כמו בחנוכה קי"ל כבית הלל שצריך להיות 'מוסיף והולך', כך בבדיקת חמץ צריך שיהא לו המשך, להמשיך ולחפש ולבער את החמץ כל השנה, 'מוסיף והולך'.

[מרשימות המשב"ק הר"ר בנימין מאיר ויינברגר הי"ו]

תענית על הגאולה השלימה

"רב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא, דאיסתניס הוה, ואי טעים בצפרא מידי לאורתא לא הוה מהני ליה מיכלא" (פסחים קח ע"א).

אפשר לפרש שרב ששת התענה על הגאולה, ואם לא היה עושה כן, לא היה יכול לאכול המצה לתיאבון, מחמת בושא שלא עשה משהו לקרב הגאולה.

ואולי זהו הטעם של "תענית בכורות" בערב פסח (אור"ח סי' תע, א). ודוקא הבכורות מתענין, כי לעת כזאת המוכשר לגאולה, הזמן גורם שהם חשובים וספונים בשמים, שהרי בעת הגאולה עתידים לשוב לעבודתם כבראשונה.

מכת"ק

מראה כבוד ה' כאש בליל הסדר

"חג המצות" עולה בגימטריא "והנה כבוד ה' נראה בענן", והרמז בזה אפשר לומר כי בחג הקדוש הזה נגלה מלך המלכים הקב"ה על אבותינו וגאלם, ואכן, כן הוא ית"ש מתגלה בכל דור ודור ובכל שנה ושנה, כי כולנו עדים חיים על מראה כבוד ה' כאש אוכלת המתגלה לעיני כל ישראל בליל הסדר הקדוש ולכל בני ישראל אור במושבותם אור עליון, שאין לה ביטוי במילים, וכולנו מרגישים ב"ה לבת אש מן השמים - לב אש - הבווער בקרבנו באהבה עזה ורשפי אש שלהבת י-ה לאבינו אב הרחמן...

מתוך אגרת קודש לאחב"י - ער"ח ניסן תשמ"ב

אכילת מצה בדכיקות להקב"ה

במס' פסחים (לה ע"ב) "אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח, בחטים בשעורים וכו', ויוצאין בדמאי. דמאי הא לא חזי ליה, כיון דאי בעי מפקר לנכסיה הוי עני ואוכל דמאי, השתא נמי חזי ליה, דתנן (דמאי ג, א) מאכילין את העניים דמאי".

ועיין תוס' (ד"ה יוצאין) שנסתפק ר"י אי בעי למימר יוצא דוקא דיעבד, כדאמרין הואיל ומפקיר לנכסיה וחזי ליה, מכל מקום עדיין לא מפקיר להו, אי נמי יוצאים אף לכתחילה, הואיל ושרי לעניים, ואכילת מצה נמי נקרא אכילת עניות. עיי"ש. ודבריו צריכים ביאור, הא עדיין לא חזי ליה, כי הוא בעצמו אינו עני.

ונראה בס"ד שבהכרח צריך לומר לפי זה, שעל כן נקראת המצה לחם עוני (דברים טז, ג), כי בשעה שמקיים האדם מצות אכילה מצה צריך שיהיה דבוק בהקב"ה בהתפשטות הגשמיות ויפקיר את כל הללי דעלמא הדין.

ואפשר לומר שמתעם זה נקרא חג המצות 'זמן חירותנו'.

ובזה מובן מה שאמרו להלן (לו). לחם עוני, שעונין עליו דברים הרבה, כי תפילת עני חשובה ומקובלת (עי' זוה"ק ח"ג קצה). ובפרט בזמן שמקיים ואהבת את ה' אלקיך וגו' בכל מאודך (דברים ו, ה).

מילי דאבא

אכילת מצה מסוגלת לתורה

"עוגות שהוציאו ממצרים טעמו בהם טעם מן" (קידושין לה ע"ב). מכאן יש ללמוד שהמצה של פסח מסוגלת לתורה כמו המן, שאמרו חז"ל (מכילתא בשלח א) לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, כי הוא לחם אבירים (תהלים עח, כה), לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו (יומא עה:). שמחזק את האדם להתגבר על היצר ולעבוד את השי"ת. ועל כן עם אכילת המצה באה מצות והגדת לבנך (שמות יג, ח), כי ע"י אכילת המצה הוא בבחינת מלאכי השרת, ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא (מלאכי ב, ז).

מילי דאבא

מילי דגליון

מכת"ק רבינו זי"ע על גליונות הספרים

מס' פסחים (מב ע"א):

מתני': "ואלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וכו', זה הכלל כל שהוא ממין דגן הרי זה עובר בפסח"

עיין בתוס' שעמדו על הלשון 'עוברין'.

וכתב רבינו על הגליון:

ונראה לענ"ד להוסיף שהוא מלשון הכתוב בפסח מצרים (שמות יב, יב) 'ועברתי בארץ מצרים', והכוונה להורות, שע"י שאנחנו מעבירים בזמן הזה את החמץ מבתינו, אנו מעוררים את הישועה, שגם בזמנינו יעבור הקב"ה לנגוף את שונאי ישראל, ויפסח על בתי בני ישראל, ידלג ויחמול ככל הפירושים.

'ליקוטי אמרי חיים' [ויזנין] [פר' בא]:

והגדת לבנך ביום ההוא (שמות יג, ח). 'והגדת' לשון המשכה, [מלשון הגמרא (שבת קא) גזר אחית] 'והגדת לבנך ביום', עוד יבוא יום בו 'ההוא' גימטריא 'טוב', ואין טוב אלא תורה (אבות ו, ג) 'ימשכו ההורים אל הבנים ועל ידם לתורה הקדושה הנרמזת בתיבת 'ההוא' כנ"ל.

וכתב רבינו על הגליון:

עוד יש לומר, ביום 'ההוא' רומז ליום מתן תורה, 'והגדת לבנך' שתכלית יציאת מצרים היה בשביל יום ההוא, ר"ל מתן תורה.

ובאופן אחר יש לפרש הכתוב, 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמור', 'והגדת לבנך' בליל הסדר, [באופן נעלה ומרומם כל כך שע"ז] 'ביום ההוא לאמר', ר"ל שאפילו בבוקר ובכל היום כולו יאמר וידבר הבן מהרושם הגדול של ההגדה.

מילי יקרא

אפיית המצות הכנה למתן תורה

במתן תורה כתיב (שמות יט, יח) "ויעל עשנו כעשן הכבשן", הרמז בזה, שהתעוררות בזמן מתן תורה, בחג השבועות, הוא כעשן הכבשן, כפי ה'כבשן' של ערב פסח שאופים מצות, כי כמו שיהודי מכין עצמו לקיים המצוה של אפיית מצות על פי שו"ע בכל פרטים ודקדוקים, כך זוכה להשיג את קדושת מעמד הר סיני בחג השבועות, זהו 'ויעל עשנו כעשן הכבשן'.

והביאור בזה כי על מעמד הר סיני יש חיוב של זכירה בכל דור ודור, כמאה"כ (דברים ד, ט) "רק השמר לך ושמור נפשך פן תשכח את הדברים האלה אשר ראו עיניך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה'א בחורב", ולזכות למדריגה זו יכולים ע"י שמקיימים כראוי את מצוות הפסח של "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". [שזה מתחיל

בסדר אפיית המצות מצוה]

מתוך שיח"ק בשולה"ט פורים תשד"מ

מילי דהגדה

הגדה של פסח

"הא לחמא ענייא"

אמרו חז"ל (פסחים קטו ע"ב) למה נקרא 'לחם עוני', "לחם שעונין עליו דברים הרבה". יש לפרש, עפ"י הנודע (באר היטב או"ח סי' תמוז, א) בשם האר"י ז"ל (ע"י משנת חסידים מס' ניסן פרק ג) שמי שנהנה בפסח ממשוהו חמץ מובטח לו שיהיה נשמר כל השנה מחטא, וא"כ לא יהיה מה שיעכב את תפילתו מלעלות למרום, ממילא יהיה נענה מן השמים על כל משאלותיו.

מכת"ק

"הא לחמא ענייא דאבא אבהתא בארעא דמצרים, כל דכפין ייתי וייבול"

צריך ביאור שייכות ד"ל דכפין וכל דצריך להפתיחה של 'הא לחמא ענייא', איך תלויים זה בזה.

ואפשר לפרש עפ"י אזהרות תורתנו הק' כמה פעמים "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים", ולפי זה מובן כוונת בעל ההגדה לומר דפסח הוא זמן היותר מסוגל למדת הכנסת אורחים, כי הלא 'הא לחמא ענייא די אכלו אבהתא בארעא דמצרים', [וע"ז מכירים אנו את נפש הגר והאורח הרעב לאכול, ע"כ 'כל דכפין ייתי וייבול' וכו'], והבן.

מכת"ק

"השתא עכדי לשנה הבאה בני חורין"

צריך ביאור מדוע נמתין עד שנה הבאה. ויש לומר דהמדובר פה על חירות רוחני, ובליל פסח עושים היסוד לזה, וגדולה שימושה, וצריכין לעבוד על זה בכל מצב ובכל זמן של השנה, בכדי שיתמחו גברא בכך, ועל כן אך בשנה הבאה יכול להיות שרכש לו מדריגת 'בני חורין'. ובזה מבואר מה שכתבו בספה"ק (בית אהרן) שנקרא 'סדר' שמסדר את כל ימות השנה, ודו"ק.

מכת"ק

"כנגד ארבעה גנים דברה תורה אחד חכם ואחד רשע וכו'"

ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמרו אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח (שמות י"ב, כא). דרשו חז"ל במכילתא (בא יא) משכו ידיכם מעבודה זרה והדבקו במצוה.

וראוי להתבונן בלשון המכילתא משכו ידיכם מעבודה זרה, מה ענין די אצל עבודה זרה, ויותר הוי ליה למימר משכו לבבכם, דעבודה זרה הוא דבר המסור ללב. ונראה דהנה לכאורה יש לתמוה כיצד נדרש מהם לשנות את דעותיהם והשקפותיהם

דיוקנו של אבא

עובדות מהליכותיו בקודש של רבינו זי"ע

לשם מצות מצוה

לאחר שהושלם בנין בית מדרש והישיבה בקרית פיטסבורג באשדוד, הקים שם רבינו זי"ע גם "מאפיית מצות" שפעל כמה ימים בימי חודש ניסן וכן בערב פסח. רבינו זי"ע אכל בכל ימי הפסח מהמצות שהוא התעסק בהם ואפאם בעצמו. כמו כן היה רבינו זי"ע מחלק מהמצות שנאפו שם, לאחינו בני"י מתושבי אשדוד ומחוצה לה שהיו שוחרים לפתחו לעצה ולברכה, ואשר במתק שפתיו ואהבת ישראל שבער בקרבן קירבם לדרך ה' בשמירת התורה והמצוות.

במכתב קדשו - מיום ז' ניסן תשל"ח - לבנו כ"ק מרן התפארת מרדכי זי"ע שהיה דר אז בארה"ב, כתב רבינו בתוך דבריו: "איך קען נישט מאריך זיין, וייל בין א גרויסער טרוד ... מהאט געדארפט ארגאניזירען דעם מצה אויבען. די ישיבה יונגעלייט האבען געבאקן איין טאג. און מיר האבען געקען מיט בעלי בתים אויך א טאג. כ'האב גערעד וועגען דעם געהאלטען א דרשה שבת נאכמיטאג בפלפול ואגדה. און אויך זינטאג ביים מידי חודש בחדשו אזוי אז ס'איז געווען ב"ה אפייענער עולם. מיר האבען אכציג ק"ג מצות, אויף צו טיילען, אחוץ וואס מ'וועט איי"ה באקען ערב פסח הבעל"ט". [תרגום: 'איני יכול להאריך, כי הנני מאד טרוד... הוי צריכים לארגן את התנור למצות. אברכי הישיבה אפוי יום אחד, ואנחנו אפינו עם הבעלי בתים ג"כ יום אחד. דיברתי על כך בדרשה שבת אה"צ בפלפול ובאגדה א.ה.א. אולי הכוונה לעורר על החשיבות להתעסק בעצמו באפיית המצות] וכן ביום ראשון ב'מידי חודש תרש"ו' [ה"ה הארגון שהקים רבינו להחזיר תורה ויר"ש בקרב בני"י שהתאספו כולם מידי ראש חודש לשמוע דבר ה' מפי משפיעים ומגידים], וכך היה ב"ה 'עולם' טוב. יש לנו שמונים ק"ג מצות לחלוקה. חוץ ממה שא"ה נאפה מצות בערב פסח הבעל"ט".

'יריסוס' של קדושה וטהרה

הפעלת 'מאפיית המצות' מידי שנה בשנה לקח מרבינו זי"ע כח וזמן רב, אך הדבר לא מנע ממנו להמשיך בכך בכל עוז. פעם אחת שח רבינו ואמר למקורביו: "שמא תשאלו מדוע אני משקיע כח רב כ"כ כדי לאפות כאן את המצות, והלא אני יכול לרכוש כמה ק"ג מצות בבני ברק?!... אסביר לכם את הענין: הנה בכל שדה שגדלים בהם עצים וכיו"ב, צריכים 'לרסס' חומר מיוחד שירחיק את המעופפים המזיקים את הפירות, וע"ז יש להם קיום. כמו"כ צריך כל ענין 'יריסוס' של קדושה וטהרה, כדי שיוכלו עובדי ה' לדור בה ושלא ידבק בהם שום מזיק ונגע, וזה נעשה ע"י העשן המיטמר ועולה מאפיית המצות מצוה, לכן בווער בי ענין זה שיהי כאן באשדוד 'מאפיית מצות' כדי להכניס בה טהרה וקדושה. [מרשימות הרה"ח ר' אברהם אליהו כהן הי"ו, אשדוד]

מ"ל צרה הצלני

את המצות שהיו מיועדות עבורו לליל הסדר הכניס בהם רבינו עבודה גדולה מאד בשמירה יתירה והיה מתעסק בהם בעצמו החל מלישתן ועד לגמר אפייתן, ומיד לאחר מכן היה שולחם לביתו שיהיו שמורים לליל הסדר. ואח"כ היו מעלים לביתו את שאר המצות לחג הפסח.

באחד השנים בערב פסח כשהיה רבינו זי"ע במאפיית המצות, דפק מאן דהוא על פתח ביתו, והתחנן בפני הרבנית ע"ה שאין לו מצות לליל הסדר, ומשום סיבה שהוא לקחה הרבנית ע"ה בטעות את המצות שהיו מיוחדות לליל הסדר, והביאה אותם לאותו יהודי. ויהי כאשר שב רבינו זי"ע לביתו ככלות עבודת הקודש בעסק המצות, חשכו עיניו בראותו שהמצות שלו אינם, לאחר שהוברר הדבר היה ניכר על פניו גודל העגמת נפש, אך באין אומר ודברים החל לסדר את המצות לליל הסדר מתוך שאר המצות והתגלה לעין גבורת נפשו ומידותיו הזכות.

והנה כעבור שעה קלה הגיע טלפון מארה"ב מאת בתו של רבינו, הרבנית שפילג ע"ה בהתרגשות גדולה בספרה שהיה כעת נס עצום, שבאותה שעה יצא בעלה כ"ק אדמו"ר מאסטרווא קאלושין שליט"א לשריפת חמץ, ובעת עמדו שם סמוך למדרות האש, התפוצץ ברעש גדול איהו כלי עם חומר מסוכן שמאן דהוא השליך לאש, ופגע בבעלה שליט"א וע"ז נשרף כל זקנו, ואילו היה עומד קצת יותר בסמוך היה ר"ל סכנת נפשות ממש.

אח"כ אמר רבינו למקורביו: "כשראיתי שאת המצות שהכנסתי בהם כל כוחי אין לי, ממש אל ידעתי את נפשי מרוב צער ועגמת נפש, אך אח"כ התוודעתי כי היה זה מתנה מן השמים שע"י עגמת נפש זה אפטר מצער גדול ויגון ואנחה...." [מרשימות המש"ב ק"ר בנימין מאיר וינגברג הי"ו]

הנזהר ממשוהו חמץ

ברעוא דרעוין ק"מ מצורע שבת הגדול תשמ"ט, דיבר רבינו זי"ע על גודל הזהירות הנדרשת ממשוהו חמץ, ועל מה שזוכה האדם ע"י, ומשם נוכל לראות אפס קצתו מעבודתו מהטהרה ביראה ופחד, וז"ל ק": "...יהודי שהוא עוסק במצוה ומתאמץ לבער החמץ ועסק הפסח שיהיה באמת פסח'... וכן מרגיל כל אחד את בני בית והילדים שכשבא לפני פסח ללכת עם רעד בלב שלא ישלח ח"ו במשוהו חמץ.

ומובן מדוע בחג השבועות ובחג הסוכות מפורש בתורה מצוה של 'שמחה', ובחג הפסח לא מצינו כך, אטו בשופטני עסקינן, הרי מדברים לשומרי תורה ומצוות ולומדי תורה, יהודים עם שכל שיועיים שכתוב 'שמרתם את המצות' והאר"י הק' אמר שהנזהר ממשוהו חמץ מובטח שלא יחטא כל אותה השנה, וכי יש דבר יותר טוב מזה, הוי' ימים של פסח אם נשמר הוא יהודי שמור כל השנה, חוה 'ב'טווח', ולכן יראים שלא נכשל, ולכן לא כתיב בפסח שמחה כי איך אפשר לצוות בפירוש על שמחה במקום שיהודי חי בפחד, והגם שלומדיה מוגזרה שוה מצות 'שמחה', אבל בכל זאת שמחה הוא רק מלמעלה אבל בתוככי הלב יש פחד, 'מאן בעי חיי', כי הרי אם נזהרים ממשוהו חמץ מובטח שישמר כל השנה גם מכל מיני חולי ומצוקה ומכשולי הפרנסה, כי 'הרעותי מעשי וקפחתי פרנסתי', וכך בריאות הוא ג"כ מחמת העוונות, כמו שכתוב 'אין שלום בעצמי מפני חטאתי', ודוד ע"ה אמר 'רפאה נפשי כי חטאתי לך', ובוודאי אם שמורים ממשוהו חמץ יש שמירה גם לדברים הללו, ובוודאי לנחת מהלדלים... [מרשימות הרה"ח אלימלך בנט הי"ו]